

Vergaderjaar 2023–2024

28 498

Het Internationaal Strafhof

Nr. 53

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 april 2024

Van 4 tot en met 14 december 2023 vond in New York de jaarlijkse Vergadering van verdragspartijen van het Statuut van Rome (*Assembly of States Parties*, ASP) inzake het Internationaal Strafhof (ISH) plaats. Over de Nederlandse inzet tijdens deze Vergadering werd uw Kamer geïnformeerd middels de Kamerbrief van 7 december 2023.¹

Inleiding

In verband met de verkiezing van zes nieuwe rechters vond de 22^e ASP plaats in het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York, waar alle verdragspartijen zijn vertegenwoordigd. De verdragspartijen hebben overeenstemming bereikt over een budgetverhoging van 7,99% en een uitbreiding van het personeelsbestand van 970 naar 972 arbeidsplaatsen. Het mandaat van het mechanisme dat leiding geeft aan het hervormingsproces is wederom met een jaar verlengd en mevrouw Päivi Kaukoranta (Finland) is verkozen als Voorzitster van de Vergadering voor de periode 2024–2026.

Het werk van het ISH is in het afgelopen jaar meer in de politieke belangstelling komen te staan. Dit komt met name door het arrestatiebevel tegen President Poetin en de sterk toegenomen druk om ook in het kader van het onderzoek naar de situatie in de Palestijnse Gebieden arrestatiebevelen uit te vaardigen. Tijdens de Vergadering werden door de betrokkenheid van het Strafhof bij deze geopolitieke brandhaarden de (regionale) breuklijnen goed zichtbaar en nam op een aantal vraagstukken de spanning tussen recht en politiek toe. Zo werd naar aanleiding van het arrestatiebevel tegen Poetin door enkele landen gepoogd het beleid af te zwakken inzake het vermijden van niet-essentiële contacten met personen tegen wie door het Strafhof een arrestatiebevel is uitgevaardigd. Deze

¹ Kamerstuk 28 498, nr. 52

poging stuitte echter op de weerstand van een grote meerderheid van de verdragspartijen.

Ondanks de stevige kritiek van verschillende staten uit de *Global South* op onder meer de onevenredige geografische vertegenwoordiging in de belangrijkste organen van het Hof en de ASP en op de dubbele standaarden die het Parket van de Aanklager zou hanteren, blijft de steun voor (de idealen van) het Strafhof groot. Die steun blijkt onder meer uit het feit dat ook kritische staten wederom hebben ingestemd met een aanzienlijke verhoging van het budget voor o.a. (cyber)veiligheid en het toekennen van enkele prioritaire functies. Daarnaast werden zowel de Russische arrestatiebevelen tegen de Aanklager en zes rechters van het Strafhof, als de op spionage gerichte cyberaanval waar het ISH in september 2023 het slachtoffer van is geworden, door tal van verdragspartijen uit alle regionale groepen stevig veroordeeld.

Verkiezing van zes rechters

Om de drie jaar vervangt de ASP een derde van de achttien rechters van het Strafhof, door zes nieuwe rechters te kiezen voor een niet-verlengbare termijn van negen jaar. Daarbij worden verschillende criteria in acht genomen die betrekking hebben op gender, geografische herkomst en juridische expertise.

Er waren uiteindelijk 11 stemrondes nodig om de volgende zes kandidaten te verkiezen:

- (1) Dhr. Erdenebalsuren Damdin (Mongolië)
- (2) Mevr. Iulia Antoanella Motoc (Roemenië)
- (3) Dhr. Nicolas Guillou (Frankrijk)
- (4) Mevr. Beti Hohler (Slovenië)
- (5) Dhr. Haykel Ben Mahfoudh (Tunesië)
- (6) Dhr. Keebong Paek (Republiek Korea)

De nieuwe rechters zullen in maart worden beëdigd.

Verkiezingen Voorzitster ASP en Bureau

Mevrouw Päivi Kaukoranta (Finland) is verkozen als Voorzitster van de ASP voor de periode 2024–2026. Daarnaast zijn voor dezelfde periode de heer Michael Kanu (Sierra Leone) en mevrouw Margareta Kassangana (Polen) verkozen als vicevoorzitters. Tot slot zijn de volgende achttien leden van het Bureau – het dagelijkse bestuur van de ASP – verkozen: België, Bolivia, Bosnië en Herzegovina, Brazilië, Chili, Cyprus, Ecuador, Italië, Japan, Kenia, Letland, Nieuw-Zeeland, Oeganda, Senegal, Slovenië, Zuid-Afrika, Zuid-Korea en Zwitserland.

Algemene debat

Tijdens het algemene debat werden verklaringen afgelegd door 71 verdragspartijen, vijf *observer states* (Armenië, China, Iran, Israël en de VS), de EU, de *International Development Law Organization*, de *International Criminal Court Bar Association* en een aanzienlijk aantal NGO's.² Naast aandacht voor de 25^e verjaardag van het Statuut van Rome en de ratificatie van het Statuut door Armenië, gingen veel verdragspartijen in op het belang van de (vrijwillige) samenwerking met het Strafhof, het belang van een billijke geografische vertegenwoordiging in de belang-

² De meeste verklaringen die zijn afgelegd tijdens het Algemene Debat zijn te vinden op de website van de ASP: GENERAL DEBATE – Twenty-second session (4 to 14 December 2023) | International Criminal Court (icc-cpi.int).

rijkste organen van het Hof en de ASP, het belang van het *Trust Fund for Victims* en de rol van NGO's en mensenrechtenverdedigers. Nederland heeft de verdragspartijen onder meer opgeroepen om vrijwillige samenwerking te verlenen aan het Strafhof en heeft verder aangegeven dat Nederland bovenop de eerdere vrijwillige bijdrage van 3 miljoen euro, nogmaals 3 miljoen euro toezegt om de onderzoekscapaciteit van het Strafhof te versterken. Dit in het licht van de zware wissel die de onderzoeken naar de situaties in Oekraïne en de Palestijnse Gebieden op de capaciteit van het Strafhof trekken. Tijdens het algemene debat betoonden veel staten zich bezorgd over de naar hun oordeel trage voortgang van het onderzoek naar de situatie in de Palestijnse Gebieden. Zuid-Afrika en de Democratische Republiek Congo gaven een toelichting op de aangiften die zij in 2023 bij de Aanklager van het ISH hadden gedaan van respectievelijk de situatie in de Palestijnse Gebieden en de situatie in Noord-Kivu. De VS noemde het ISH een «*essential component of the ecosystem of international justice*» en beschreef de voortgang van de implementatie van president Biden's «*reset*» van de Amerikaanse relatie met het Strafhof.

Begroting

Het Strafhof had in augustus 2023 een verhoging van het budget voor 2024 van 16% voorgesteld. De experts van het door de verdragspartijen ingestelde *Committee on Budget and Finance* (CBF) hadden eind september daarentegen een verhoging van 8,7% aanbevolen. Bijna 60% van de door het CBF aanbevolen verhoging was het directe gevolg van het feit dat het Strafhof voor wat betreft de salarissen het salarissysteem van de Verenigde Naties (*UN Common System*) hanteert, waarin is bepaald dat de salarissen moeten worden gecompenseerd voor de inflatie in het gastland.

Bovenop de compensatie voor de inflatie kon tijdens de Vergadering overeenstemming worden bereikt over het toekennen van 1,6 miljoen euro extra voor de (cyber)veiligheid en over het toekennen van enkele prioritaire functies bij het Parket van de Aanklager en het secretariaat van het *Trust Fund for Victims*. Door deze prioritaire functies voor een beperkt aantal maanden toe te kennen en door te bezuinigen op het reisbudget, kon uiteindelijk een compromis worden bereikt t.a.v. een verhoging van het totale budget van 7,99%. In absolute getallen gaat het om een verhoging met 13,9 miljoen euro: van 173,2 naar 187,1 miljoen euro. Voor het Koninkrijk der Nederlanden betekent dit een verhoging van de verplichte contributie met 365,363 euro (van 4,475,346 naar 4,840,709 euro).

Tijdens de budgetonderhandelingen was er unanieme steun voor het toekennen van de door het Hof gevraagde 1,6 miljoen euro extra voor de (cyber)veiligheid. Na de cyberaanval in september heeft het Hof aangegeven voor 2024 nog zo'n 5 miljoen euro extra nodig te hebben voor de meest urgente maatregelen op het gebied van de (cyber)veiligheid. Aangezien deze extra middelen niet meer konden worden meegenomen in de in 2023 gevoerde budgetonderhandelingen, is het Hof voor wat betreft deze extra middelen voorlopig afhankelijk van vrijwillige financiële bijdragen aan het nieuw opgerichte *Special Fund for Security*.

Resoluties

Tijdens de Vergadering zijn acht resoluties aangenomen over de volgende onderwerpen: (1) de begroting voor 2024, (2) de samenwerking met het Strafhof, (3) het hervormingsproces (4) het in een later stadium nog met betrekking tot de hogere functies in te voeren ambtstermijnenbeleid

(«*tenure policy*»), (5) een wijziging van artikel 39 van het Statuut van Rome inzake de samenstelling van de Kamers in het geval van de vervanging van een rechter, (6) enkele wijzigingen in het Reglement van Proces- en Bewijsvoering, in het bijzonder inzake de voortzetting van strafzaken in het geval van de permanente afwezigheid van een rechter, (7) de verkiezing van de leden van het *Committee on Budget and Finance*, en (8) de zogenaamde «omnibusresolutie», een verzamelresolutie waarin de belangrijkste ontwikkelingen, de rapportages van de verschillende werkgroepen en diverse inhoudelijke onderwerpen worden behandeld.³

In de jaarlijkse resolutie over de samenwerking met het Strafhof zijn enkele nieuwe paragrafen opgenomen die betrekking hebben op de veiligheid van de functionarissen van het Hof, ook na de beëindiging van hun mandaat. De Vergadering heeft verder ingestemd met het uitbreiden van het aantal zetels in het *Committee on Budget and Finance* van 12 naar 17. Met het oog op de billijke geografische vertegenwoordiging heeft de Afrikaanse groep twee extra zetels gekregen. De overige groepen – met uitzondering van de groep West-Europese en Overige staten (WEOG) – hebben één extra zetel gekregen. In de omnibusresolutie is daarnaast een verzoek aan het Bureau opgenomen om een rapport te publiceren over de samenstelling van c.q. de zetelverdeling in het Bureau. De Vergadering heeft eveneens ingestemd met een nieuw beleid inzake de rechtsbijstand. Er bestond al jarenlang behoefte aan het herzien van belangrijke punten van dit beleid, zoals de samenstelling van de teams van de verdediging en de slachtoffers en de arbeidsvoorwaarden van de leden van deze teams. Tot slot is op voorstel van onder meer Nederland in de omnibusresolutie een paragraaf opgenomen over de steun van de verdragspartijen voor de jaarlijkse AVVN-resolutie inzake het ISH, waarover in 2023 voor het eerst werd gestemd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius

³ De resoluties zijn te vinden op de website van de ASP: ICC -2023/2024 – Twenty-second Session – Resolutions | International Criminal Court (icc-cpi.int).